Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 1.11.2018, HE 197/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vesiliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausunto hallituksen esityksestä vesiliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes) lausuntoa vesiliikennelain ja eräiden siihen liittyvien lakien hallituksen esityksestä.

Tukes katsoo, että hallituksen esityksessä esitetyt viranomaisten toimivaltasäännökset johtavat siihen, että millään Suomen viranomaisella ei ole toimivaltaa puuttua sellaisten vaaraa aiheuttavien vesikulkuneuvojen myyntiin, jotka eivät kuulu huvivenelain (1712/2015) soveltamisalaan. Esitys muodostaisi valvonta- ja toimivaltatyhjiön, joka mahdollistaa turvallisuudesta piittaamattomille yrityksille vaarallisten vesikulkuneuvojen myynnin jatkamisen ja epäreilua kilpailuetua niihin yrittäjiin nähden, jotka huolehtivat tuotteiden turvallisuudesta.

Hallituksen esityksen mukaan viranomaisilla olisi toimivalta puuttua vaaraa aiheuttavaan vesikulkuneuvoon vasta sitten, kun kuluttaja jo sitä käyttää. Tällöin toimenpiteet kohdistuisivat yksittäisen vesikulkuneuvon omistavaan kuluttajaan, kun samaan aikaan samojen vaarallisten vesikulkuneuvojen myynti olisi mahdollista. Ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että vaarallisia vesikulkuneuvoja tai niiden varusteita ja tarvikkeita ei saa käyttää, mutta niitä saa myydä kuluttajille. Yksityisten kansalaisten kannalta tällainen voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin ja turvallisuuden vaarantumiseen.

Perustelut

Hallituksen esityksessä ja voimassa olevassa vesiliikennelaissa (463/1996) on säädetty yleinen turvallisuusvaatimus koskien vesikulkuneuvoja ja niiden varusteita. HE:n 6-luvun 107 §:n 1 momentin mukaan: ” Vesikulkuneuvon on oltava rakenteeltaan, varusteiltaan, kunnoltaan ja muilta ominaisuuksiltaan turvallinen niillä kulkuvesillä, joilla sitä käytetään.”

Voimassa olevassa vesiliikennelaissa valvonnasta säädetään lain 5 luvun 23 §:ssä ” Tämän lain noudattamisen yleinen valvonta kuuluu Liikennevirastolle. Ympäristöhaittojen ehkäisemisen ja torjumisen osalta lain noudattamisen yleinen valvonta kuuluu toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sen toimialueella. Vesikulkuneuvojen käyttämistä vesialueella valvovat Liikenteen turvallisuusvirasto, poliisi, rajavartiolaitos ja tullilaitos.

Hallituksen esityksessä ei ole annettu enää millekään viranomaiselle toimivaltaa lain yleisen noudattamisen, mukaan lukien em. 6-luvun 107 §:n 1 mom., valvontaan, vaan ainoastaan vesiliikenteen valvontaan, sillä 1 luvun 8 §:n 1 momentti on muotoiltu seuraavasti: ” Vesiliikennettä valvovia viranomaisia ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli ja Liikenne- ja viestintävirasto.”

Kuluttajaturvallisuuslaki on väistyvä yleislaki. Sen 4 § rajaa lain soveltamisen vain sellaisiin kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluihin, joiden aiheuttamien terveys- ja omaisuusvaarojen ehkäisemisestä ei muualla laissa ole säännöksiä ja joissa edellytetään vähintään samaa turvallisuustasoa. Koska vesiliikennelaissa on yleinen turvallisuusvaatimus kaikille vesikulkuneuvoille, niitä ei voida valvoa kuluttajaturvallisuuslain nojalla. Sitä voidaan soveltaa ainoastaan täydentävästi, mikäli vesiliikennelaissa ei ole annettu valvontaviranomaiselle tarpeellisia valvontakeinoja. Tällöinkin valvontakeinoja voi käyttää vain vesiliikennelain valvontaviranomainen. Hallituksen esityksen mukainen vesiliikennelaki ei kuitenkaan nimeä mitään viranomaista toimivaltaiseksi valvomaan yleistä turvallisuusvaatimusta, joten ei olisi sellaista viranomaista, joka voisi perustuslain 2 §:n 3:n mukaisesti perustaa valvontatoimivaltansa lakiin.

Muuta huomioitavaa

Viranomaisten toimivallasta valvoa turvallisuutta tulisi säätää yksiselitteisesti. Vaikka hallituksen esityksestä ei käy suoraan ilmi, että vesikulkuneuvojen valvontaa olisi tarkoitus siirtää muiden viranomaisten tehtäväksi, Tukes toteaa, että jatkossakin kaikkien vesikulkuneuvojen valvontatoimivallan tulisi olla liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla sillä viranomaisella, jolla on paras osaaminen ja asiantuntemus vesikulkuneuvojen turvallisuudesta. Kuluttajaturvallisuuslain valvontaviranomaisilla ei ole osaamista vesikulkuneuvoista ja niiden turvallisuusominaisuuksista.

Se, että huvivenelain soveltamisalan ulkopuolelle jääville vesikulkuneuvoille ei ole yksityiskohtaisia vaatimuksia EU:n lainsäädännössä, ei estä säätämästä yleistä turvallisuusvaatimusta kansallisessa lainsäädännössä. Yleinen turvallisuusvaatimus tai sen valvonta eivät muodosta estettä tavaran vapaalle liikkuvuudelle. Tukesin käsityksen mukaan esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla polkupyöriä koskien ei ole EU:n lainsäädännössä tuoteryhmäkohtaisia turvallisuusvaatimuksia, silti niiden turvallisuudesta säädetään Suomessa ajoneuvolaissa. Näin on säädetty kansallisesti myös Tukesin valvottavien tuoteryhmien osalta mm. sähkölaitteista.

Ehdotettu hallituksen esitys ei tarkoita sääntelyn keventymistä huvivenelain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien vesikulkuneuvojen valmistajille, maahantuojille ja myyjille, sillä myös näitä tuotteita on koskenut vesiliikennelain nojalla ja koskee jatkossakin hallituksen esityksen mukaisesti yleinen turvallisuusvaatimus.

On myös huomioitava, että huvivenelain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien vesikulkuneuvojen määrä on merkittävä ja se tulee kasvamaan. Tällaisia vesikulkuneuvoja ovat mm. purje- ja lainelaudat, kanootit ja kajakit. Suomen melonta- ja soutuliitto ry:stä saatujen tietojen mukaan pelkästään melontaharrastus on selkeästi kasvussa. Varovasti arvioiden kanootti- ja kajakkimelontaa on kokeillut tai harrastaa 30000-60000 suomalaista. Kasvavien harrastajamäärien ja kysynnän myötä myös vaarallisten tuotteiden osuus markkinoilla voi kasvaa.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston esitys

Tukes esittää HE:n 1-luvun 8 §:n muotoilemista vastaamaan nykyisen lain 23 §:ää ja näin ollen kattamaan uuden lain 1 §:ssä esitetyn soveltamisalan kokonaisuudessaan.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Helsinki
PL 66 (Opastinsilta 12 B)
00521 Helsinki

Tampere
Yliopistonkatu 38
33100 Tampere

Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Vaihde 029 5052 000
www.tukes.fi
kirjaamo@tukes.fi
Y-tunnus 1021277-9

Lisäksi Tukes toteaa, että HE:n 108 §:ssä pitäisi selventää käsisammuttimia koskevaa vaatimusta sen osalta, että uusissa, alle vuoden ikäisissä käsisammuttimissa ei ole asetuksen mukaista merkintää, tarkastuslipuketta, tehdystä tarkastuksesta. Ensimmäisen tarkastuksen ajankohta määräytyy käsisammuttimen valmistusajankohdasta (Sisäasiainministeriön asetus käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta, 917/2005), joka voi olla merkittynä käsisammuttimen etikettitarraan tai muuhun tarraan. Jos käsisammuttimen säiliö on täytetty samaan aikaan kuin painepullo on valmistettu, löytyy valmistusajankohtamerkintä pullosta stanssattuna. Jos käsisammuttimen valmistusaika on ilmoitettu vuoden tarkkuudella, käsisammuttimen valmistusajaksi oletetaan ko. vuoden tammikuun loppu. Siten käytössä voi olla uusia, vielä merkitsemättömiä käsisammuttimia.

Pääjohtaja Kimmo Peltonen

Johtaja Tuiri Kerttula

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Helsinki
PL 66 (Opastinsilta 12 B)
00521 Helsinki

Tampere
Yliopistonkatu 38
33100 Tampere

Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Vaihde 029 5052 000
www.tukes.fi
kirjaamo@tukes.fi
Y-tunnus 1021277-9